

Thuri Szántó János

Szenczi Molnár Albert Bethlen Gáborhoz vezető útja közben 1615 január 5-én Kisvárdára Nyári István udvarába érkezett, aki azután 9-én, vagyis az új időszámítás szerint: 19-én "küldött szánon Szatmárba. Itt mester Johannes Szántó Thuri, pastor Johannes Megyeri, superintendens Milotai." Ezt jegyezte fel naplójába.¹⁾

A megnevezett mestert bizonyosan azért említi elsőként, mert előtte nem volt ismeretlen. Ugyanis a sors még a heidelbergai tanuló korában hozhatta őket össze, vagyis Thuri Szántó János 1612. április 14-én iratkozott be a heidelbergai egyetemre.²⁾ Ugyanennek a hónapnak 23. napján Szepesi Bényes Pál levelet intézve Rem György-höz, a nürnbergi senatus tanácsosához és ülnökéhez, megemlíti benne, hogy a Heidelbergben tanuló magyarok - három kivételével - visszahívtak Magyarországra. A künn maradt három ifju neve: filefalvi Filiczki János, Thuri Szántó János és Theoltzekj(?) Pitter Mihály.³⁾ Thuri hihetőleg két esztendő telt itt s minthogy Molnár Albert naplója szerint Heidelbergában az 1613. évben kétszer is megfordult,⁴⁾ ekkor tehát bizonyosan volt alkalma mind a három ifjuval találkozni.

Az 1622, vagy 23. esztendőben Wetési Z. István frankfurti egyetemi hallgató "De Pane Vitae Vero" tárgykörből teológiai vitatkozást tartván, a nyomtatásban megjelent szöveget a többek között Thuri Szántó János váraljai papnak, mint egykori praeceptorának

1) Dézsi Lajos: Szenczi Molnár Albert naplója. Bp. 1898. 66.

2) Szeremlei József: Közlemények a heidelbergi egyetem és könyvtár történetéből. SpFüz. 1862: 562.

3) U.o. és Szenczi Molnár Albert naplója. 378.

4) I.h. 59.

ajánlotta.⁵⁾ Ezt az adatot a Molnár Albert feljegyzésével egybevetve, megállapíthatjuk, hogy ő a szatmári iskolában volt tanára most azonban már Szinyérváralján pap. Még két ilyen ajánlásról van emlékezet. Az egyik szerint Gönczi M. János franekerai teológus 1625 szeptember 24-én "De Coena Domini" és Jenei G. István leydai egyetemi hallgató 1631 december 13-án "De Missae Sacrificio ejusque abusibus" tárgykörből tartván vitatkozást, Thuri Sz. János előbb szinyérváraljai, azután meg váradai lelképásztornak ajánlotta.

Zoványi Jenő megállapítása szerint Thuri Szántó János 1628 tájától 1632-ig volt Nagyvárad papja s az ő idejétől kezdődőleg rendszeresítették az itteni harmadik papi tisztséget. Még Bethlen Gábor gondoskodott e jelentőségteljes végvár szellemi szükségletéről. Paptársai Pécsvárad B. Péter és Decsi N. István, majd őutána Őrsi Balázs voltak.⁷⁾

Margitai Láni Péter püspök az 1629 június 17-re Nagyváradra összehívott generális synoduson azt a javaslatot terjesztette a papi gyűlés elé és mondotta ki határozatképpen, hogy Pázmány Péter Kalauza első kilenc könyvét a három váradai pap, közöttük Thuri Szántó Jánossal, cáfolja meg. Igaz, hogy e munka megírásából semmi sem lett.⁸⁾ Bizonyosan mind az ő, mint pedig Decsi időelőtti elhunyt volt ennek az oka.

Thuri nagyon valószínűleg 1632-ben halt meg. Ugyanis a kolozsvári református kollégium nagykönyvtára egy olyan könyvet őrizett meg, amelyben az alábbi feljegyzést találtam: "Emptus est hic liber ex libris Cl. ac Doctissimi Joannis Thuri fl. 1 den. 75. Anno 1632. Est Pet: Kovásznai. 43 Estendeje hogi az Tatar huszt felől kj jöt, most 1637."⁹⁾

Ugy látszik, hogy az 1632. évben Kovásznai Péter, mint 17-ik életévét töltő ifju, Nagyváradon járt az iskola felső tagozatába s a valószínűleg ekkor elhunyt Thuri Szántó János árverésre került könyvei közül kiválasztotta és megvásárolta a neki szükséges köteteket, amelyek közül ez az egy maradt meg a Kovásznai hagyaték-

5) RMK. III. 4234.

6) RMK. III. 1376, 1468.

7) Zoványi Jenő: A tiszántuli református egyházkerület története. Debrecen, 1939. 192.

8) I.h. 29.

9) X. 194. sz. könyvtári jelzésű volt.

ból.

Az a körülmény, hogy Thuri az érett szellemi színvonalon álló váradi eklezsia lelkipásztori állását töltötte be, továbbá, hogy Pázmány könyvének megcáfolására jelöltetett ki, tanúsítja kiváló képzettségét és nagy tudását, nagy kár azonban, hogy csak külső országokban (Heidelbergben) 1612 és 13-ban kiadott három művéről van tudomásunk.¹⁰⁾

10) Zoványi Jenő cikkei. 482.